

Váltó-sáv Alapítvány

Levelezési cím: 1085 Bp., Pál u. 2.

Székhely: 1082 Üllői út 42. 4. 1.

Tel.: (061)-352-6755

Fax: 782-1995

web: www.valtosav.hu

e-mail: alapitvany@valtosav.hu

szakmai vezető: Mészáros Mercedes

0670-501-3291

**A sajtófigyelés összegzése a 2010. 12. 01. – 2011. 10. 30-ai
(11 hónap) időszakra vonatkozóan**

Készítette: Csáki Anikó

A Nyílt Társadalom Intézet Alapítvány által támogatott Kutatási projekt az előzetes letartóztatás, fogvatartás és a szabadulást követő beilleszkedés során elszenvedett diszkrimináció leküzdésére c. projekt keretén belül továbbra is sajtó- és médiafigyelést folytattunk, melynek célja hasonlóan a korábbiakhoz a sajtóban fellelhető, a célcsoportot érintő diszkriminációs esetek gyűjtése és vizsgálata volt.

A sajtófigyelést 2011. 02. 28-ig a következő lapokon és internetes oldalakon végeztük: Népszabadság, Magyar Nemzet, Magyar Hírlap, HVG, Magyar Narancs, Blikk, Bors, www.hirstart.hu, www.index.hu, www.origo.hu, melyeket 2011. 03. 01-től a következőkre szűkítettünk: Népszabadság, Magyar Hírlap, Magyar Narancs, www.hirstart.hu, www.origo.hu. Mindennek az indoka az volt, hogy a www.hirstart.hu weboldalon a Magyar Nemzet, HVG, Index, Blikk cikkei is olvashatóak.

A szavak, melyekre a sajtófigyelés során rákerestünk: börtön, fogvatartott, elítélt, büntetés-végrehajtás, szabadult, diszkrimináció, rab.

Összefoglalónkban csakúgy, mint korábban tematizáltuk a témához kapcsolódó cikkeket, eseteket, és a lapokból kivett hírrészleteken keresztül kívánjuk bemutatni a vizsgált időszak – fogvatartottakat és szabadultakat érintő - diszkriminációs eseteit.

I. Törvénykezés

I. 1. A szabálysértési törvény rendelkezései - és a fiatalkorúak

Az Országgyűlési Biztos Hivatala vasárnap juttatott el az MTI-hez egy közleményt, amelyben az áll, hogy az ombudsman szerint **több alkotmányos joggal ellentétes** a szabálysértési törvénynek az a rendelkezése, amely nem tekinti gyermeknek a fiatalkorút, megszünteti a fiatalkorúak elzárásának tilalmát, meghatározza a fiatalkorú elzárásának lehetséges időtartamát, sőt azt is megengedi, hogy a fiatalkorúra kiszabott pénzbírságot elzárásra változtassák.

Szabó Máté annak apropóján foglalkozott a kérdéssel, hogy szeptember elején három gimnazista lány fogadásból megpróbált elloponi néhány bizsut egy budapesti belvárosi boltból, ám amikor a biztonsági őr észrevette őket, állításuk szerint megbánták tettüket, és visszaadták az ékszereket. **A rendőrök azonban az új szabálysértési törvényre hivatkozva előállították a tizenöt éves lányokat, és másfél napig fogva tartották őket.** (A szabálysértési törvény módosítása augusztus 19-én lépett hatályba.)

Pintér Sándor belügyminiszter a biztos érdeklődésére azt közölte, a szabálysértési törvény módosításával a jogalkotó "meg kívánta szüntetni a jogkövetkezmények különbözőségét a tulajdon elleni szabálysértést elkövető

fiatalkorúak és felnőttek között", a jogalkotónak ugyanis korábban nem volt eszköze a szabálysértés fiatalkorú elkövetőjével szemben, **"az elzárás pedig a fiatalok személyiségének formálásához járul hozzá"**.

Mint olvasható a közleményben, a lányok kihallgatása, megbilincselése, fogdába kísérése, az ott töltött két hideg éjszaka "negatív pszichés hatást is gyakorolt a három fiatalkorúra", egyiküket kórházba is kellett szállítani, és a rendőrség nem gondoskodott a fiatalkorúak időjárásnak megfelelő ruházatáról sem. Mindezek miatt a biztos a konkrét ügyben **megállapította a gyermekek megfelelő szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez való alapjog, a jogállamiság elve és a jogbiztonság, valamint a személyi szabadsághoz való jog sérelmét is.**

(Népszabadság, 2010. 12. 01., továbbá a témáról olvashattunk 2010. 12. 05-én az Indexben és 2010. 12. 05-én az Origo is)

Az ombudsman kifogásaira az illetékes szaktárca a következőképpen reagált:

A Belügyminisztérium rövid közleményben reagált az ombudsman állásfoglalására. **Mint írják, a lopás bűn, a fiatalkorúság nem adhat felmentést a büntetés alól, és a jogszabály-szigorítás egyfajta preventív cézzal is született.** A cél az, hogy ennél a korosztálynál se váljon szokássá a lopás, hogy tisztában legyenek a tetteik következményeivel. Emellett vissza kell adni az állampolgároknak a közbiztonságba vetett hitüket - tették hozzá. A tárca szerint a jelenlegi magyar szabályozás, vagyis az, hogy 14 év a büntethetőség alsó korhatára, az ENSZ Gyermekjogi Egyezményével is teljes összhangban van.

(2010. 12. 06. Hírstart)

A Belügyminisztérium ugyanakkor a hétfőn kiadott közlemény szerint nem tervezi a szabályok enyhítését. "Az intézkedések azért születtek, mert az országban felborult a rend, kis falvak sokaságában szűnt meg a békés életmód lehetősége" - fogalmaz a minisztérium...

(2010. 12. 06. Origo)

A rendelkezés további indoklása:

A Fidesz olyan elrettentő erejű törvényt alkotott a fiatalkorúak által elkövetett rablások, testi sértések és lopások ellen, amely **kétségtől visszatarthatja ezen korosztályt a bűncselekmények elkövetésétől** - közölte a nagyobbik kormánypárt országgyűlési frakciója kedden.

A kormány azonban ígéretéhez híven javít a közbiztonság helyzetén, miközben a becsületes és tisztességes állampolgároknak nem kell tartaniuk az új törvénytől - mutat rá a frakció.

(2010. 12. 07. Hírstart)

Ellenvélemények:

Lendvai Ildikó úgy véli, a logika világos: "gazdag papa fizet, szegény papa gyerekeit viszont becsukják".

Mint írja, ezzel szemben a Magyarországon is törvénybe iktatott ENSZ-egyezmény kimondja: "a gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, vagy vele szemben szabadságvesztés- büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal"; egy másik ENSZ-határozat szerint pedig "a fiatalkorúak szabadságelvonása csak kivételes esetekben alkalmazható".

(2010. 12. 07. HVG)

A biztos a jogszabály szankciórendszere felülvizsgálatának, módosításának szükségességét, megalapozottságát önmagában nem vitatta. Szerinte azonban a jogalkotó figyelmen kívül hagyta, hogy csak büntetőjogi szempontból bír jelentőséggel az, hogy az elkövető gyermekkorú vagy fiatalkorú. **Gyermekvédelmi szempontból ugyanis tizennyolc év alatt gyermek a gyermek**, és amennyiben bármilyen veszélyeztető körülmény – ilyen a szabálysértés elkövetése is – adódik, akkor a gyermekvédelmi rendszernek kell fellépnie. A néhány napos elzárás pedig nem hogy javító, hanem ellenkezőleg, káros hatású lehet: pszichés megterhelést eredményezhet, a fiatal még dacosabb, durvább lehet a társadalommal, a társadalom elvárásaival szemben, és valószínűbb, hogy újabb jogsértést követ el, mint ha nem sújtották volna elzárással.

Az ombudsman más, célravezetőbb, gyorsabb, eredményesebb eszközt látna alternatívaként. A fiatalkorúak szabálysértési őrizetbe vételének és elzárásának törvényben biztosított lehetősége ugyanis nem felel meg az alapjogok korlátozásával szemben támasztott szigorú követelményeknek, **aránytalanul és szükségtelenül korlátozza a fiatalkorúak személyi szabadsághoz és személyes biztonsághoz való jogát**.

Jelentésében az állampolgári jogok biztosa utalt több alkotmánybíróági határozatra és törvényben kihirdetett, kötelező erejű nemzetközi egyezményekre, szabályokra is, amelyeknek több előírását sem látta érvényesülni a szabálysértési rendelkezésekben. A gyermekek megfelelő szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges, védelemhez való alapjogával összefüggésben, továbbá a jogállamiság elve érvényesülésében, valamint a nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangjának követelményében is kifogásolhatóak a törvény rendelkezései.

(2010. 12. 13. Hírtart)

I. 2. A büntető törvénykönyv módosításának terve

Nemi vágyukat csökkentő gyógyszeres kezelésnek vetné alá a Jobbik a tizennégy éven aluli fiatalokat megrontó pedofilokat.

Bana Tibor és Mirkóczki Ádám, a párt országgyűlési képviselői úgy módosítanák a büntető törvénykönyvet, hogy **az intézkedési nemek közé felvennék a szexuális bűnelkövetők gyógykezelését is**. Ezt akkor rendelnék el, ha az elkövetőt megrontás miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, a bűncselekmény „normálistól eltérő szexuális szokásainak” következménye, és tartani kell attól, hogy – szexuális vágyának csökkentése nélkül – hasonló cselekményt fog elkövetni.

Az előterjesztés indoklása ugyanakkor kimondja: a gyógyszeres kezelésnek nem a teljes és visszafordíthatatlan nemzőképtelenség a célja, hanem az elkövető libidójának csökkentésén keresztül annak megelőzése, hogy újabb szexuális bűncselekményeket kövessen el kiskorúakkal szemben.

(2010. 12. 10. Magyar Nemzet, és ugyanerről olvashatunk 2010. 12. 11-én a HVG-ben is)

I. 3. Egy felháborodást kiváltó ítélet

– Kíváncsi vagyok, hogy a tisztelt bíró úr elvállalná-e kétmillió forintért, hogy tizenegy hónapot üljön börtönben gyilkosok között. Mert ha ő ebbe belemegy, akkor minden rendben van – mondja szikrázó szemmel egy ötven év körüli, bajszos, kalapos cigány ember a Heves megyei Tarnabod polgármesteri hivatala előtt.

Érthető a belőle áradó, visszafojtott indulat, elvégre az ő fia, a 25 éves P. János volt az egyik gyanúsítottja a településen 2008-ban elkövetett Molotov-koktélos támadásnak. P. Jánoson kívül tizenegy hónapot ült ártatlanul az ugyancsak 25 éves Sz. Adorján, valamint a 19 éves N. Renátó, akiket azután engedtek ki az előzetesből, hogy Debrecenben elkapták a cigányok ellen elkövetett sorozatgyilkosság jelenleg bíróság előtt álló vádlottjait.

P. János apja amúgy Kókai Zsoltra, a Heves Megyei Bíróság bírójára céloz, aki a napokban – nem jogerősen – P. Jánosnak és Sz. Adorjának két-kétmillió, N. Renátónak pedig – aki a bűncselekmény idején még fiatalkorú volt – 2,5 millió forint nem vagyoni kártérítést ítélt meg jogalap nélküli fogvatartás miatt.

Tarnabodon azért keltett megütközést az ítélet, mert a bíróság a vagyoni kártérítést mindhárom felperes esetében elutasította, sőt a fiataloknak kell állniuk a perrel kapcsolatos költségeiket, és ki kell fizetniük az eljárási illetéket is, ami összesen csaknem egymillió forint. **Az igazi felháborodást azonban az ítélet indoklásának azon része okozta, hogy a felperesek azért nem kaphatnak magasabb összegű kártérítést, mert a családjukban van börtönt megjáró ember, egyikük már volt büntetve, így az előzetes letartóztatás számukra nem okozhatott komoly traumát, és nem érte őket olyan negatív pszichés hatás, ami későbbi életükre befolyással lenne.**

(2011. 05. 27. Népszabadság)

II. A büntetés-végrehajtási intézetben

II. 1. Geréb Ágnes ügye

A vizsgált időszakban közismert személyek büntetés-végrehajtási intézetbe kerülése kapcsán is képet kaphattunk arról, hogy egyes esetekben milyen körülmények között töltik ők a büntetésüket vagy az előzetes elzárás idejét.

Fegyelmi vizsgálatot rendelt el a budapesti főkapitány, amiért a Gyorskocsi utcai fogdában a beszélő előtt és után **meztelenre vetkőztetve motozták meg** Geréb Ágnes szülész-nőgyógyászt. A foglalkozása gyakorlásától eltiltott Gerébet egy általa vezetett otthonszülés miatt vették őrizetbe. A fogdán két parlamenti képviselő is meglátogatta, az egyik ilyen találkozó előtt és után bántak megalázóan vele.

Bár az őrizeteseik átvizsgálására a jogszabályok lehetőséget adnak, azt csak indokolt esetben szabad elvégezni. A TASZ szerint abszurd feltételezés, hogy a beszélők során Geréb bármilyen tiltott tárgyat kapott volna a parlamenti képviselőtől. A TASZ ügyvédje panasszal élt a megalázó eljárás ellen, a főkapitány pedig megállapította, hogy a vetkőztetéses motozás szakszerűtlen volt, annak jogalapja is hiányzott, ezért fegyelmi eljárást indított az ügy további kivizsgálása érdekében.

(2010. 12. 02. Origo)

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa szerint **sérült Geréb Ágnes joga a tisztességes eljáráshoz és az emberi méltósághoz, amikor kéz-, derék- és lábbilincsből vitték a bírósági tárgyalásra.** Az ombudsman azt javasolta a belügyminiszternek, emeljék törvényi szintre a bilincselés részletes szabályait.

Az ombudsman a büntetés-végrehajtás országos parancsnokánál és a fővárosi főügyésznél tájékozódott az ügyben. Jelentésében megállapította, hogy a bilincs alkalmazása önmagában nem jelenti az alkotmányos jogok sérelmét, a börtönök mérlegelhetik a bilincs használatát, ha tarthatnak például a fogvatartott támadásától, szökésétől, vagy attól, hogy kárt tesz magában. Ez a mérlegelési jog azonban nem korlátlan, nem ment fel a körültekintő, célszerű, arányos és részrehajlás nélküli eljárás kötelezettsége alól, írta jelentésében az ombudsman.

(2010. 12. 16. Index)

Az Országgyűlési Biztos Hivatalának csütörtökön az MTI-hez eljuttatott közleményében az olvasható, a bilincs használatának indokai között nem szerepelhet a nagy sajtóérdeklődés, az elővezetett emberrel rokonszenvezők száma, vagy a megfélemlítés szándéka.

Az előzetes letartóztatásban lévő szülésznőt az illetékes parancsnok döntésének megfelelően kéz- derék- és lábbilincsből vitték a büntetés-végrehajtási intézetből a bíróságra - emlékeztetett a közlemény. Hozzátették: bár ott bírói utasításra levették a derékbilincset, rajta hagyták a lábbilincset, amely felsebezte a bokáját.

A tájékoztatás szerint Szabó Máté a bilincsek alkalmazásának jog- és szakszerűségében nem állapított meg alkotmányos joggal összefüggő visszásságot, a büntetés-végrehajtó intézetek mérlegelhetik a bilincs használatát, ha például a fogvatartott támadásától, szökésétől tartanak, vagy attól, hogy kárt tesz magában. Ez a mérlegelési jog azonban nem korlátlan, nem ment fel "a körültekintő, célszerű, arányos és részrehajlás nélküli eljárás" kötelezettsége alól - jegyezték meg.

Mint írták, a vizsgált ügyben a három bilincs együttes alkalmazásáról hozott döntés nem felelt meg ezeknek a követelményeknek, még akkor sem, ha büntetés-végrehajtás a rendelkezésére álló néhány napban nem tudta megítélni az előzetes letartóztatásban lévő szülésznő magatartásának kockázatait. A közlemény szerint **"gyenge fizikumú asszonnyal" szemben nem volt arányos a mozgáskorlátozó eszközök ilyen alkalmazása, az ombudsman álláspontja szerint ez sérti a jogállamiság, a jogbiztonság, valamint a tisztességes eljáráshoz és az emberi méltósághoz való jogot.**

(2010. 12. 16. HVG, és ugyanerről olvashatunk 2010. 12. 16-án a Népszabadságban és 12. 16-án az Origo is)

Kifejtette¹: a lábbilincset túl széles körben alkalmazzák, és abszurdnak nevezte, hogy egy hatvan év körüli nő esetén erre szükség legyen. A meztelenre vetkőztetéssel összefüggésben arról beszélt, hogy országgyűlési képviselői látogatás előtt és után is megtörtént mindez, ahogyan büntetés-végrehajtási intézeti séta után is. Hozzátette: valószínűleg az ő látogatásának is köszönhető, hogy manapság már nem fordul elő ez a gyakorlat. A fogvatartotti bánásmódot kifogásolva arról szólt, hogy míg a fogvatartottaknak magázniuk kell az öröket, azok

¹ Szabó Tímea (LMP)

tegezik a fogvatartottakat, kiabálnak velük, gyakori a fenyegetés és a büntetés. Nehezményezte azt is, hogy Geréb Ágnes gyógyszert kért a fejfájására, de csak órák múlva juthatott hozzá.

(2010. 12. 20. HVG)

II. 2. Egyéb ügyek

Az Emberi Jogok Európai Bírósága kedden egyhangú ítéletében megállapította, hogy **a magyar állam megsértette az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát** a Magyar Helsinki Bizottság (MHB) ügyvédje által képviselt Csüllög Zsigmonddal szemben - közölte a bizottság szerdán az MTI-vel.

A kérelmező két évet töltött - "embertelen körülmények között" - a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön úgynevezett különleges biztonságu körletében úgy, hogy az elhelyezésével szemben hatékony jogorvoslat nem volt számára elérhető. A strasbourgi bíróság ítéletéből egyértelműen következik, hogy a hazai különleges biztonságu körleteket át kell építenie az államnak, javítania kell a fogvatartási körülményeken és a jogorvoslati lehetőségeken is - áll az MHB közleményében.

Csüllög Zsigmond azért fordult a strasbourgi bírósághoz, mert a különleges biztonságu körlet zárkájában nem volt természetes fény, elkülönített vécé, állandóan videokamerával figyelték, és szinte semmilyen személyes tárgyat nem tarthatott magánál. Kifogásolta azt is, hogy izolálták a külvilágtól, egyszemélyes zárkában kellett a büntetését leülnie, látogatóival kizárólag üvegezett kabinon keresztül találkozhatott. A zárkán kívül kezét-lábát minden alkalommal megbilincseltek, még az orvosi és fogorvosi vizsgálatokon sem vették le testéről a kényszerítőeszközöket.

A strasbourgi bíróság a fogvatartás összes körülményét megvizsgálta, és azokat embertelennek és megalázónak értékelte. A bíróság nem talált egy olyan indokot sem, amely alapján ezt az embertelen bánásmódot jogosnak tarthatta volna. Különösen súlyosnak értékelte, hogy a legszigorúbb bánásmódot két évig alkalmazták a kérelmezővel szemben - írta az MHB.

(2011. 06. 08. Népszabadság és Origo, és az ügyről olvashattunk 2011. 06. 09-én a Magyar Hírlapban is)

A férfit örei a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróságon tartott szerdai tárgyalás után nem engedték nyilatkozni az MTI-nek, de a teremben elhangzott: Süveges Péter ötmillió forintra perli a Sopronkőhidai Fegyház és Börtönt. Egyebek mellett azért, mert ott, a különleges biztonsági körletben (KBK) fényfógóval felszerelt, gyengén megvilágított cellában tartották fogva, emiatt romlott a látása. Panaszolta azt is, hogy aránytalanul kis helyen sétálhatott szabad levegőn, ráadásul ebbe a "ketcembe" télen, megfelelő kabát hiányában ki sem mehetett, a cellán kívül pedig még az orvosi vizsgálat során is bilincs volt a kezén. Kifogásolta továbbá, hogy a többi rabbal sem találkozhatott, és külső kapcsolattartását is a minimálisra szorították: havonta egyszer fogadhatott látogatót, és hetente egyszer tíz percet telefonálhatott, de mindkét esetben kizárták, hogy ezt hétvégén tegye.

(2011. 09. 21. Hírstart és Origo)

A HVG Mitől kellene megvédeni Stohl András a börtönben? c. cikkében arról is olvashatunk, hogy milyen atrocitások, megaláztatások érhetnek egy fogvatartottat a büntetés-végrehajtási intézményekben.

Közel négy hónap után szerdán szabadult az előzetes letartóztatásból Zsák Ferenc, a Tiszántúli Természetvédők Társaságának (TTT) vezetője. Az Audi győri gyáranak bővítését ellenző természetvédőnek a büntetőeljárás és fogva tartása során megdöbbentő körülményeket kellett eltűrnie.

A férfi az előzetesben a debreceni börtön leghírhedtebb, húszfős cellájába került, a 17-es sorszámúba; többnyire erőszakos bűnözők voltak a rabtársai, köztük egy darabolós gyilkos, egy anyagyilkos és egy pedofil. A letartóztatása előtt térdműtetre készülő férfi nem kapott megfelelő gyógykezelést, a börtönorvos pedig szerinte cinikus megjegyzéseket tett rá. Az örök már a legelső séta alkalmával megalázták, mert fájós térdével nem tudott egy órán át körben járkalni.

Letartóztatása után – ügyészi tiltásra – egy hónapig nem kapta meg a leveleit és a csomagjait, így tisztálkodási eszközök, saját ruha és cigaretta nélkül élt. Kilenc kilót fogyott, a szállítási napokon előfordult, hogy egyáltalán nem kapott enni. A férfi csótányok között élt, rühös lett, a vérnyomása felment 200-ra.

Az ugyancsak előzetes letartóztatását töltő Fapál László, a hivatali visszaéléssel gyanúsított egykori honvédelmi államtitkár blogjából is részletes képet kapunk arról, milyen körülmények közé kerül, akinek esetében a nyomozó hatóság "szökéstől, elrejtőzéstől vagy a bizonyítékok megsemmisítésétől tart." A volt katonatiszt leírja, hogy a karácsonyt megelőző napokat egy fagypontra körüli hőmérsékletű zárkában töltötte, amelynek fényképe önmagában cáfolja a börtönöket "szanatóriumként", "luxuskollégiumként" leíró politikusi nyilatkozatokat. A családdal való kapcsolattartást az ő esetében is minden magyarázat nélkül megakadályozták: "A legnagyobb megpróbáltatás az volt, hogy teljesen elzártak a külvilágtól. Csak a védőmmel tarthattam kapcsolatot, a családomról nem tudtam semmit. Minden nap írtam levelet, de nem érkezett válasz. Először szilveszter napján kaptam a családomtól levelet, de akkor rögtön 14 db-ot. Visszatartották őket, nyilván a pszichológiai hadviselés részeként."

(2011. 10. 11. HVG)

II. 3. Az ombudsman megállapításai

Szabó Máté ombudsman ebben az időszakban is több alkalommal látogatta az intézeteket és szólalt fel a börtönkörülmények javítása érdekében.

A közlemény szerint a folyamatos felújítások miatt a zárkákban nagy volt a zsúfoltság, a fogvatartottakat háromemeletes ágyakon kellett elhelyezni, ami felvetette az embertelen, megalázó bánásmód lehetőségét - állapította meg Szabó Máté².

A biztos kifogásolta azt is, hogy nem rendelkezett jogszabály olyan alkalmatosságról, amelyen az elítélt száríthatná a kimosott ruháját, ezért a cellában kellett teregetnie - ez az emberi méltóságot és a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot sérti.

Az ombudsman a személyzet és a fogvatartottak biztonságát látta veszélyben azzal, hogy csak egyetlen csomagvizsgáló berendezés működött a baracskai intézményben.

² a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben, Baracskán.

Szükségesnek tartotta, hogy megkeressék az elítéltek munkáltatásának újabb lehetőségeit, felújítsák a kondicionálótermeket, lehetővé tegyék, hogy a beszélőhelyiségekben mások ne hallják az ügyvéd és az ügyfele beszélgetését.

A biztos több pszichológus alkalmazását, az üres szakorvosi státuszok mielőbbi betöltését, valamint a fogorvos rendelési idejének növelését is szükségesnek ítélte meg.

(2010. 12. 20. Hírtart, és a témáról olvashatunk 2010. 12. 20-án a Magyar Nemzetben is.)

A fogvatartottak alapvető szabadságjogait – közöttük emberi méltóságukat, az élethez és az emberséges bánásmóddhoz való jogukat - nem csorbíthatja a szabadságvesztés büntetés. **A demokratikus jogelvek és a jogállamiság megkövetelik, hogy a fogvatartás végrehajtása humánus, a társadalomba visszavezető legyen, biztosítsa az elítélt életének, testi épségének és emberi méltósághoz való jogának érvényesülését a szabadságvesztés teljes időtartama alatt** – hívta fel ismét a büntetés-végrehajtás irányítóinak figyelmét Szabó Máté.

(2011. 01. 09. Hírtart)

Az ombudsman szerint az államnak a leghatározottabban, minden lehetséges eszközzel fel kell lépnie a fogvatartottak egyes csoportjai között terjedő erőszak ellen. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az elmúlt három évben több büntetés-végrehajtási intézet állapotát vizsgálta, és sok tekintetben javuló viszonyokat tapasztalt.

A biztos ugyanakkor a humánus büntetés-végrehajtás érdekében szükségesnek látná, ha a börtönökben több orvost és pszichológust alkalmaznának, akik megfelelően tudnak kezelni az elítéltek mentális állapotát. Egyes helyeken pedig elkerülhetetlen a nevelők és felügyelők létszámának növelése is - áll a közleményben.

Az ombudsmanhoz az előzetes letartóztatásban lévőkől panaszok is érkeztek. A fővárosi börtönben az előzetesen letartóztatottak heti háromszor tíz percet telefonálhatnak, ebben a védővel folytatott beszélgetés is benne van, ráadásul egy telefon jut száz emberre. A védők általában mobiltelefonon érhetők el, a mobil a budapesti büntetés-végrehajtási intézetből 120, a szombathelyiből 105 forintos percdíjjal hívható. A hívásokat az intézet telefonhálózatától független, ellenőrizhető rendszer kezeli, amit egy kizárólagosságot élvező kft. működtet.

A védelemhez való jog érvényesülését közvetlenül veszélyezteti, ha az előzetesen letartóztatottakat korlátozzák védőjük felhívásában - állapította meg az állampolgári jogok országgyűlési biztosa. Javasolja a közigazgatási és igazságügyi miniszternek, hogy elfogadhatóan szabályozza a telefonálás minimális heti időtartamát. Azt is kérte, hogy az új büntetés-végrehajtási kódexben biztosítsák a védővel való korlátlan telefonbeszélgetés lehetőségét. A nemzeti fejlesztési miniszternek azt javasolja, fontolja meg speciális árszabályozás kialakítását. A büntetés-végrehajtás országos parancsnokát pedig arra kéri, hogy a rendszert működtető céggel egyeztessen a percdíjak csökkentéséről, a hétvégi, ünnepnapra kedvezményes díjszabás kialakításáról.

Panasz érkezett a börtönbeli üzletek túlzottan magas áaira is, de a Gazdasági Versenyhivatal szerint az árak összhangban vannak a kiskereskedelmi árakkal. Az intézetek felelősségét ugyanakkor növeli, hogy ezeket a boltokat nem ellenőrizheti a fogyasztóvédelem - figyelmeztetett jelentésében az országgyűlési biztos.

(2011. 01. 09. Hírtart, és a témával foglalkozik még 2011. 01. 10-én a HVG, a Magyar Nemzet és az Origo is)

Szabó Máté szerint a külvilággal való telefonos kapcsolattartás ugyanis a fogva tartásból eredő jogkorlátozások miatt különlegesen fontos közszolgáltatásnak minősül. A levelezés, a látogatás a telefonálást nem pótolhatja, mert nem elég gyors és közvetlen, a látogató fogadására pedig csak havonta egyszer van lehetőség.

Az elítéltek szabadulása utáni társadalmi visszailleszkedés elengedhetetlen feltétele a magánszféra fenntartása, a kapcsolat megőrzése a családdal, házastárssal, barátokkal.

(2011. 01. 10. Hírtart)

Mindezek hatására 2011. februárjában pedig már arról olvashattuk a lapokban, hogy a telefonszolgáltató a percdíjakat egységesen, minden intézetben csökkentette, a mobilhívások díjait nettó 88 Ft/percre, a helyi vezetékes hívások díja pedig 11,2 Ft lett a másodpercalapú számlázás bevezetése mellett.

Hogyan lehetne humánusabbá tenni a büntetés-végrehajtást?

Sz. M.: A fogvatartottat a szabadságvesztés időtartama alatt őrizni kell, és a nevelése révén ezt követően jobb emberként kellene visszakapnia a hozzátartozóknak és a társadalomnak. Ezek a büntetés-végrehajtás feladatai. A börtönben az elítéltet őrzik és elválasztják a társadalomtól. Nálunk az őrzési funkció kerül egyre jobban előtérbe, ami a zsúfoltsággal is összefügg. **Az elítéltet kirekesztjük a társadalomból, nem pedig megjavítjuk**, mert most nincs elég infrastruktúra, nevelő, pszichológus és sportolási lehetőség. Egyre romlanak a „szociointegratív”, azaz visszavezetési, javító büntetés lehetőségei. A jelenlegi erős és keménykezdő büntetőpolitika a becukástól várja a „megnevelést”. Nem kell mindenkit lecsukni, lehet más lehetőségeket találni.

(2011. 01. 13. Hírtart)

Riasztó állapotokat tapasztalt az állampolgári jogok országgyűlési biztosa a büntetés-végrehajtás tököli központi kórházában, ezért a belügyminisztert arra kérte, hogy tekintse soron kívüli, kiemelt feladatnak a kórház teljes felújításának, átalakításának 2002 óta húzódó ügyét - áll az Országgyűlési Biztos Hivatala vasárnapi közleményében.

Szabó Máté megállapította, hogy az épületet 50 éve nem újították fel, vagy fűtés van, vagy meleg víz, a még használható kórtermek pedig zsúfoltak. A fürdőhelyiségek sem alkalmasak emberi tartózkodásra, fertőtlenítésük sem biztonságos. Akadálymentesített kórterem, megfelelő sétatudvar, sportolásra alkalmas terület sincs. Mindezek nemcsak a fogvatartottakat, hanem a személyzetet is túlságosan megterhelik, feszültségeket keltenek - fogalmazott.

A kórház egyetlen liftjében szállítanak mindent, az ételtől a halottakig. A kórházban elhelyezett fogvatartottak számával nem arányos a nevelők és a felügyelők létszáma, a kórháznak nincs pszichológusa. **Az állampolgári jogok biztosa mindezek miatt egyszerre és együtt látja sérülni a jogállamiság elvét, az emberi méltósághoz, a tisztességes eljáráshoz és az egészséges környezethez való jogot.**

Megelégedéssel fogadta viszont, hogy a fogvatartottak egyáltalán nem panaszkodtak a kapcsolattartás hiányára. Sőt: az apák vasárnaponként meglátogathatják a börtönkórházban született gyermeküket - ez az emberi méltósághoz, a házasság és a család védelméhez való jog érvényesülését jelenti.

(2011. 01. 30. HVG és ugyanerről olvashatunk aznap az Indexben, Népszabadságban és a Hírtartón is)

Új, és a most szétszórt intézményeket egy telephelyen elhelyező büntetés-végrehajtási egészségügyi központ létrehozásának tervéről tájékoztatta Szabó Máté általános ombudsmant Pintér Sándor belügyminiszter.

A biztos helyszíni vizsgálataiban nem csak az IMEI-ben, hanem a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában, Tökölön is azt állapította meg, hogy a fogyatékos fogvatartottak körülményei nem felelnek meg az emberi méltóság követelményének, és nem teljesítenek nemzetközi egyezményekben vállalt egyes kötelezettségeket. A kormányzati illetékeseknek küldött első ajánlásokra az akkori igazságügyi és rendészeti miniszter lényegében azt válaszolta, hogy az IMEI ügyében a pénz és a szakmai egyetértés hiánya miatt nem lehet előbbre lépni.

A közlés szerint Pintér Sándor belügyminiszter viszont most arról tájékoztatta az ombudsmant, hogy egy idei kormányhatározat alapján, az ország egészségügyi ellátórendszereinek átalakítási terveire is igazodva, kidolgozták az IMEI-t is magában foglaló új büntetés-végrehajtási egészségügyi központ elhelyezésének "lehetséges megvalósíthatósági" modelljét.

(2011. 09. 20. Hírtart)

Szabó Máté ombudsman szerint embertelen, megalázó és veszélyeztető körülményeknek vannak kitéve a Márianosztrai Fegyház és Börtönben fogva tartott rabok - közölte az Országgyűlési Biztos Hivatala hétfőn az MTI-vel. A közlemény szerint egy Márianosztrai Fegyház és Börtönben fogva tartott panaszos azt sérelmezte, hogy az ágyakon levő szivacsmatrac erősen szennyezett, és nincs rajta huzat. Az emeletes ágyak instabilak, nincs rajtuk sem leesésgátló korlát, sem létra. A zárkák túlszűfoltak, a WC-k pedig csupán függönnyel vannak leválasztva. A fogvatartott pedig a befogadása után - társaival együtt - két héten át nem fürödhetett.

A Márianosztrai Fegyház és Börtönben száz elítélt helyén 126-ot tartanak fogva. Az ombudsman emlékeztetett arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága egy 2011. júniusi ítéletében - akkor a Budapesti Fegyház és Börtön esetében - megállapította, hogy **a zsúfoltság és az egészségügyi körülmények embertelen és megalázó bánásmódot jelentenek**. A bírósághoz forduló kérelmező számára nem állt rendelkezésre elegendő mozgáster, a WC pedig egyik zárkában sem volt megfelelően leválasztva, így nem biztosították a szükséges magánszférát. Az Európa Tanács Kínzás Elleni Bizottsága szerint pedig a többszemélyes zárkákban minden egyes fogvatartottnak négy négyzetméter mozgásteret kell garantálni.

Egy másik esetben a Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben fogva tartott egyik panaszos az állampolgári jogok biztosához fordult, mert a magánelzárás fenyítését nem az erre a célra rendszeresített formaruhában, hanem pizsamában kellett letöltenie. A rabtársak kinevették, a biztos az emberi méltóság és a jobbiztonság sérelmét állapította meg.

A közlemény szerint az intézetparancsnok elsőre csupán azt az általános tájékoztatást adta az ombudsmannak, hogy a magánelzárást töltő fogvatartottak speciális, az általánostól eltérő formaruhát és cipőt viselnek. Másodszori megkeresésre azt is közölte, hogy a fogvatartottnak a magánelzárás idejére eltérő öltözetet adtak, mert a megfelelő méretű fogdaruhák éppen mosásban voltak. A biztos megállapította, hogy a fogvatartott panaszát többször is annak ellenére utasították el, hogy a büntetése idejére valóban nem kapott megfelelő ruházatot.

(2011. 09. 05. Népszabadság és ugyanaznap olvashatunk a témáról a Hírtartón és az Origion is)

II. 4. A túlszűfolttság

A büntetés-végrehajtási intézetekben uralkodó túlszűfolttság problematikája nem újkeletű, jó ideje folyamatosan olvashatunk róla. A probléma az elmúlt időszakban csak növekedett, hiszen a törvényi rendelkezések változása miatt még magasabb lett a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartott személyek száma.

Az ombudsman megállapításai szerint a magyar börtönök túlszűfoltak, de a fogvatartottak számára fenntartott egészségügyi intézmények állapotát is kifogásolja, elsősorban felszereltségük tekintetében.

Szabó Máté elmondta, Magyarországon jelenleg³ több mint 16000 fogvatartott van, szerinte ez a jelenlegi büntetőpolitika mellett hamarosan megduplázódhat. A börtönök már ma is túlszűfoltak, a telítettség országos átlagban 130%, de a keleti országrészben 200%-ról is beszélhetünk – mutat rá az ombudsman. Ez azt jelenti, hogy folyamatosan túllépjük az egy főre jutó minimális és elfogadható légtöbméretet, amit nálunk csak ajánlottan határoztak meg, ezért szerinte ezt kötelezővé kellene tenni. **Úgy véli, ezzel a gyors létszámnövekedéssel a büntetés-végrehajtás infrastruktúrája és személyi állománya nem fog tudni lépést tartani.** A magyar börtönrendszer épületeinek jelentős része ugyanis több mint száz éves, emellett persze van néhány új intézmény, de az elöregedett infrastruktúrához és a túlszűfolttság mértékéhez képest ez nagyon kevés.

Ez utóbbin egyébként úgy próbálnak enyhíteni, hogy a rabokat folyamatosan szállítják más-más intézménybe, így sok esetben az elítéltek nagyon messzire kerülnek az adott országrésztől, ahol ügyeikben az illetékes hatóság eljárni hivatott. Ennek következtében hetente ezeket mozgatnak rabszállítókon, igen rossz körülmények között. A szállítás a büntetés-végrehajtásnak és a fogvatartottnak egyaránt óriási megterhelést jelent, nem is beszélve a költségekről és a biztonsági kockázatról – magyarázta az ombudsman.

Szabó szerint, ha a kormány nem változtat jelenlegi büntetőpolitikáján, akkor mindenképp átalakításokra van szükség a büntetés-végrehajtásban. Egy ilyen kilátástalan helyzet esetén ugyanis mind a fogvatartottak, mind pedig az őrszemélyzet és a rabok közötti agresszió előre prognosztizálható, ezt pedig jó lenne elkerülni. Vannak országok, ahol a kisebb-nagyobb börtönlázadások után ismerik csak fel a problémát, nálunk ezt nem kellene megvárni – jegyezte meg Szabó Máté.

(2011. 02. 02. Hírtart)

Átadták a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet Gyorskocsi utcai épületét szerdán Budapesten. A részlegben a felújítás révén 237-tel nőtt a fogvatartotti férőhelyek száma.

Ahhoz, hogy a fogvatartottak emberi körülmények közé kerüljenek, nélkülözhetetlen volt a lezárt intézmények újrainyitása - mutatott rá.

Kökényesi Antal szólt arról is, a mai napon a magyar büntetés-végrehajtásnál 17.166 fogvatartott van; számuk ebben az évben már több mint 800-zal nőtt.

³ 2011. 02. 02-ai adat.

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet a mai napon 212 százalékos telítettséggel működik. A Gyorskocsi utcai - napokon belül megtörténő - betelepítéssel a telítettség 50 százalékkal csökken majd - közölte. Az országos parancsnok megjegyezte, a legnagyobb telítettség, 214 százalékos, Szabolcs-Szatmár Bereg megyében van.

Kökényesi Antal közölte, az országos 139 százalékos telítettség 3-3,5 százalékkal csökken majd a Gyorskocsi utcai részleg felújításának köszönhetően.

(2011. 06. 01. Hírtart, és ugyanerről olvashatunk azon a napon az Origo, majd másnap a Magyar Hírlapban is.)

Kilenc százalékkal nőtt a fogvatartottak száma az elmúlt évhez képest a büntetés-végrehajtási (bv.) intézetekben, a jelenlegi adatok szerint a börtönökben, fegyházakban és fogházakban jelenleg 17 300-an töltik büntetésüket, vagy vannak előzetes letartóztatásban – közölte a Belügyminisztérium az MTI megkeresésére. Ez mintegy 138 százalékos telítettséget jelent országos szinten.

Előzetes letartóztatásban csaknem ötezeren vannak, ők azonban nem számítanak elítéltnak, mert ügyükben még nem döntött jogerősen a bíróság. Az egyes intézetek zsúfoltságát bővítésekkel, valamint az előzetes letartóztatásban lévők más, kevésbé telített börtönökbe történő átszállításával próbálják meg enyhíteni. A telítettség Észak- és Kelet-Magyarországon, a fővárosban és Baranya megyében a legnagyobb.

Az intézetrendszer befogadóképességét három százalékkal bővítették; ez jórészt az Állampusztai Országos Bv. Intézet solti objektumában található körletrészek, valamint a Fővárosi Bv. Intézet Gyorskocsi utcai objektum újrainyításának köszönhető. A női fogvatartottak száma ezer körüli; ez az összes fogvatartott mintegy hat százaléka. Anya-gyermek körlet az országban egyetlen helyen, a Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben található, ahol a fogva tartás ideje alatt született gyermekek 6-12 hónapig maradhatnak az anyjuk mellett. Ezt követően a gyerekeket lehetőleg rokonoknál, vagy ha erre nincs lehetőség, gyermekvédelmi intézményrendszerben helyezik el.

(2011. 08. 22. Hírtart)

II. 5. Fogvatartottak és őreik

A fogvatartottak és őreik viszonylatában sajnos ebben az időszakban is olvashattunk a büntetés-végrehajtás személyzete által elkövetett erőszakos cselekményekről.

A korábban már négy alkalommal elítélt F. György számára a börtönben sem volt kímélet: 2008 szeptemberében a férfi kevésnek minősítette a reggelit, és a tejfölös túrót kiejtette a zárka ablakán - ebből néhány csepp az őrcipőjére és nadrágjára fröccsent. A biztonsági tiszt erre az összes őrt F. Györgyhez hívta, a zárkából minden fogvatartottat kivezettek, a börtönőrök között így magára maradó F. Györgyöt pedig azzal provokálták, hogy üsse meg a szintes felügyelőt. A nagy testű rab erre nem volt hajlandó, mire az őrcipő megütötte, majd összebilincselte a kezét, és megrúgták az állát és az orrát is - utóbbi el is tört. A biztonsági személyzet tagjai közül két őrt vontak felelősségre az eset miatt.

(2011. 02. 16. Hírtart)

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 2011. március 30-án jogerősen elítélte egy büntetés végrehajtási felügyelőt, aki 2010 júliusában megvert egy fogvatartottat a Budapesti Fegyház és Börtön fegyelmi körletén. A bántalmazott panasza alapján az intézet parancsnoka tett feljelentést.

A tegnapi ítélet alapján azonban látható, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő, nehéz érdekérvényesítő pozícióban állók is érvényt szerezhetnek igazuknak. Fontos megjegyezni azt is, hogy a korrekt eljárásnak fontos előfeltétele volt az, hogy a bántalmazás helyszíne, a Budapesti Fegyház és Börtön parancsnoka az ügy tudomására jutásakor feljelentést tett és a panaszost megvizsgáltatta orvossal, illetve fényképek készültek a sérülésekről. Ez a büntetés-végrehajtási rendszer átlátható, jogszerű működésének egyik eleme, amelyet minden börtönparancsnoknak és a személyi állomány tagjainak követnie kell.

(2011. 03. 31. Hírstart)

A Váci Fegyház és Börtön parancsnoka két felügyelő ellen tett feljelentést bántalmazás hivatalos eljárásban gyanúja miatt; az ügyet a katonai ügyészség vizsgálja - közölte a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának osztályvezetője csütörtökön az MTI-vel. Szalai Tímea azokra a sajtóhírekre reagált közleményében, amelyek szerint a váci börtönőrök súlyosan bántalmazták azt a dunakeszi tanárt, aki kiskorú többrendbeli veszélyeztetése miatt került előzetes letartóztatásba.

A Blikk írása szerint T. Gábor dunakeszi tanárt megverték, bal karját eltörték a váci fegyintézetben, ahol előzetes letartóztatását töltötte. A lap úgy tudja: a férfit az örök séta ürügyén megbilincseltek, ezután lelőtték a lépcsőn, majd bántalmazták. Ellátást csak másnap kapott. Támadói aláírták vele egy papírt, hogy sérüléseit azért szerezte, mert még nem szokott hozzá a bilincs viseléséhez - olvasható egyebek mellett a Blikkben.

(2011. 05. 12. Hírstart)

II. 6. Fogvatartottak egymás között

Életét vesztette a Váci Fegyház és Börtönben büntetését töltő egyik elítélt szombat hajnalban, miután cellatársai, akik később öngyilkosságot kíséreltek meg, súlyosan bántalmazták - tudatta a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP) sajtóirodájának vezetője az MTI-vel.

(2011. 01. 01. Hírstart, és ugyanerről olvashattunk aznap a Magyar Nemzetben és az Origo is)

Az esetről egy volt fogvatartott a következőképpen vélekedik:

"A benti hierarchiában a fiatalabb elítélteknek, ha nincsenek bent támogatóik vagy rokonaik, erőt kell demonstrálniuk, hogy ne csicskázassák őket. Ez a két fiatal szerintem nem akarta megölni az öreget, csak 'túlverték' – vélekedett a 10 éves fegyházbüntetést letöltött férfi, aki hozzátette: a két elkövető zöldfülűségére vall az is, hogy öngyilkosságot kíséreltek meg, hiszen egy nehézsúlyú bűnöző fejében ez meg sem fordul. Még akár önvédelemre is hivatkozhattak volna, ha egy kicsit egymás baját is ellátják, mielőtt rájuk találnak.

(2011. 01. 03. HVG)

Egyre gyakrabban fordul elő halállal végződő verés a magyar börtönökben, legutóbb a váci büntetés-végrehajtási intézetben bántalmaztak cellatársai egy idősebb elítéltet. A jelenség azért is figyelemreméltó, mert bár az erőszak mindig is jelen volt a hazai fegyintézetekben, a tragikusan végződő konfliktusok korábban nem voltak olyan gyakoriak, mint az elmúlt öt évben.

Jóllehet verekedések és verések mindig is gyakoriak voltak a hazai börtönökben, az 1980-as pálhalmi esetet leszámítva sem a nyolcvanas években, sem a kilencvenes években nem volt emberölésre példa.

A büntetés-végrehajtási intézetekben korábban pszichológusként is dolgozó pszichológus, Végh József szerint nemcsak a bűnözési kultúra átalakulása az oka annak, hogy megszorodtak a halállal végződő bántalmazások. „Megnőtt a különbség a gazdagok és a szegények, a jólét és a rosszlét között. Minél magasabb a távolság a két végpont között, annál magasabb az agresszivitás a társadalomban és ez alól a börtöntársadalom sem kivétel” – magyarázta a szakember.

A börtönök túlszűfoltása is kedvezőtlen hatással van a fogvatartottakra. „A magyar börtönökben nincs meg az EU által előírt léghőméter, nincs meg az az alapterület, amelyen belül a rabok intim zónája biztosítva lenne. Növeli a stresszt, hogy folyamatosan benne vannak egymás intim zónájában” – mondta Végh József.

A fogvatartottak közötti agressziót növeli az is, hogy sok helyen nincs napközbeni foglalkoztatás, mint volt a nyolcvanas években, amikor például kötelező volt a munkavégzés. „A monotónia stressz faktor. Ennél még magasabb stressz faktor a telítődés. A telítődés azt jelenti, hogy nagyon kevés inger van jelen. Minden egyes nap ugyanazokat az arcokat látják, ugyanabban a zárkában vannak, ugyanazok az események történnek a fogvatartottakkal. Ha nincs elég történés, akkor abba belehal az idegrendszer. A telítődés következménye, hogy személyközi konfliktusok generálódnak azért, hogy legyen történés” – magyarázta a szakember.

A műveltebb, képzettek emberek kevésbé vagy máshogyan agresszívak, mint a képzetlenek. „Azok az elítéltek, akik képzésekben vesznek részt a börtön falain belül, kevésbé agresszívak, mert megtanulják más módon levezetni agressziójukat, nem beszélve arról, hogy ingerek érik őket. Manapság gyakran az sem tud dolgozni a börtönben, aki szeretne, mert nagyon sok ilyen munkalehetőséget felszámoltak” – mutatott rá Végh József.

A börtönökben általában a fizikailag gyenge és idősebb elítéltek vannak a legkiszolgáltatottabb helyzetben, illetve azok, akik olyan bűncselekményeket követtek el, amelyeket még a börtöntársadalom is megvet.

A pedofil és gyermekgyilkosokon kívül azoknak a testi épsége is veszélyeztetve van, akik a bűnözőknek nem tetsző foglalkozást űztek odakint, például rendőrök vagy ügyészek voltak.

A rácsok mögött azok sem érezhetik magukat túl nagy biztonságban, akik jó magaviseletűek és engedelmeskednek a börtönőröknek. Ezeket az elítélteket ugyan a smasszerok szeretik, ám a rabtársak már kevésbé, mert gyakran besúgónak, vamáznak tartják őket, ezért a börtönhierarchia alján vannak.

(2011. 01. 05. HVG)

"A legmenőbb rablás miatt ülni. A lopás van a második helyen. Az én bűncselekményemet büntetik bent a leginkább. Mindent, ami gyerekkorúak ellen irányul. És hiába mondtam, hogy nem én öltem meg, nem hittek nekem. A gyűlölet céltáblája voltam, de az se esett jól, amikor félték tőlem. Nem mertek elaludni, nehogy vasszékkal agyonverjem őket" - komorodik el V.

Az első időszak volt a legnehezebb: a Markóban három másik lánnyal ült előzetesben, akik csicskáltatták és bántották. "Fokozatosan durvult el e helyzet. Előbb csak mosnom kellett rájuk, ugrani, ha kértek valamit. Aztán

elkezdődött a pszichés és fizikai terror. Ha nem volt elég forró a tea, kirúgták a kezemből. Anyámék csomagot küldtek be: mindent elvettek tőlem. Egyre többet és többet kértek, különben megfenyegettek, hogy megölik a családom. Pumpával szétverték a hátam. Hajkefével mosták a számam. Hosszan sorolhatnám".

Nekifutásból megrúgtak, megütöttek. A börtönben a fiatal lányok a legbrutálisabbak, legkegyetlenebbek. Talán ők bírják legkevésbé a bezártságot."

Gyűlöltek, megvetettek a bűncselekményem miatt."

Zsanett tavaly 15 évesen nyolc hónapot ült rablásért. "Délelőtt tizenegykor csináltuk meg, fél óra múlva már elkaptak. A nyomozók azt hazudták, hogy ha mindent elmondok, kiengednek. Meg hogy kamerafelvételeik vannak. Ügyvédünk persze nem volt jelen."

Elza öt hónapot töltött egy vidéki börtönben, felnőttekkel. "Idegesített a látvány, a színtelenség, a plafon. A vécé egy ronggyal volt eltakarva, és nagyon bűdös volt. Tizennégyen voltunk egy zárkában, a többiek hallották, ha végeztem a dolgom. Ott ettünk, ahol szartunk." Elza számára elviselhetetlen volt, hogy az egyórás sétán körbe-körbe kellett járni. Heti kétszer zuhanyozhattak. ' volt az egyedüli fiatalkorú, de soha nem bántotta senki. "Fegyelmi járt volna érte."

(2011. 01. 13. Magyar Narancs)

II. 7. A 2006-os őszi események

Csakúgy, mint korábban ebben az időszak is olvashattunk a 2006-os őszi tüntetések során tanúsított bánásmódról, az elfogott tüntetők kínzásáról és megalázásáról.

A katonai ügyészség még tavaly szeptemberben rendelt el nyomozást egy, a Hír Televízióknak nyilatkozó exbörtönőr vallomása alapján, aki arról számolt be, hogy a büntetés-végrehajtási (bv) parancsnokok engedélyével, és olykor a szemük láttára verték és kínozták meg 2006 őszén az elfogott tüntetőket a Nagy Ignác utcai börtönben. Elmondása szerint amikor a rendőrök behozták az embereket, már látszott rajtuk, hogy „keményen szét vannak verve”. Utána a bv-seknek az udvaron hátrabilincselte kézzel órákon át kellett térdepeltetni a foglyokat, akik között fiatal lányok és idősebb nők is voltak. Ha megmozdultak, ki kellett rúgni a lábukat. Sokan összevizezték magukat – idézte fel a börtönőr, aki szerint a befogadóhelyiségben, a motozáskor is megverték, megalázták, leköpködték, gúnyolták a foglyokat. Állította: csak látszat orvosi vizsgálatok voltak. Közölte, az előjáróik megengedték, hogy azt csináljanak, amit akarnak, mert „ezek férgek”.

(2011. 01. 29. Magyar Nemzet)

III. Szabadulás után

- Kábítószer-kereskedelemért csuktak le. Huszonkét éves koromban elkövettem egy nagyon nagy hibát.

Megbűnhődtem érte, az öt és fél éves büntetésből leültem négy év egy hónapot – mondja a Vasárnapi Blikknek Dukai Gergő. - Négy éve engedtek ki, azóta teljesen jó útra tértem. Megszakítottam a kapcsolatot a korábbi körökkel, és dolgozom keményen. Felszolgáló és szakács vagyok, most éppen a Balatonnál kaptam munkát.

Sokan azonban csak azt nézik, mi szerepel az erkölcsi igazolványomban.

Esélyem sincs bebizonyítani nekik, hogy jó munkaező vagyok. Már három komoly állást is elbuktam emiatt.

(2011. 08. 07. Hírtart)

"Ezek az emberek letöltötték a rájuk kiszabott ítéletet, **az erkölcsi bizonyítvány intézménye miatt azonban kizsorzulnak a legális munkaerőpiac túlnyomó részéről**, így sem adót, sem társadalombiztosítási járulékot nem fizetnek, ráadásul ez bűnismétléshez vezethet - szögezi le Mészáros Mercedes, a börtönből szabadultak beilleszkedését segítő Váltó-sáv Alapítvány szakmai vezetője. - Ha másért nem, már ezért el lehetne gondolkodni a felülvizsgálaton, de emellett meggyőződésünk, hogy a mostani gyakorlat diszkriminatív: nincs összhangban sem az Egyenlő Bánásmód Hatósága, sem pedig az esélyegyenlőségi törvény szabályaival."

Két és fél évvel ezelőtt az AB már kimondta: "Ok nélkül hosszabbítja meg az elítéltek és gyanúsítottak büntetését, hogy a bűnügyi nyilvántartásban évekkal a kiszabott ítélet büntetése után is megbélyegezi őket a büntetett előélet", vagyis alkotmányos jogokat sért, ha a büntetőeljárásba vont emberek adatait esetleges és aránytalan szempontok alapján meghatározott ideig őrzik, és túl sok igénylőnek adják ki. Az AB ezért 2009. júniusi hatállyal megsemmisítette a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló törvény több passzusát, és alkotmányellenesnek minősített ide kapcsolódó törvény- és rendeletrészeket. A testület úgy ítélte meg, hogy "az adatok megőrzésére megszabott időkeretek esetleges szempontokon alapulnak, és nem kellően differenciáltak az elkövetett bűncselekmény szempontjából". Az enyhébb tételekre (például megrovás) nézve elmondta: a kiszabott büntetés ilyen típusú meghosszabbítására nincs alkotmányos ok, veszélyezteti a büntetett előéletű emberek rehabilitációját, társadalomba való visszailleszkedését. Az érvelés megegyezik a civilekével, csakhogy a rehabilitációra amúgy is a legkevésbé esélyes "hosszú ítéletesekkel" kapcsolatos eljárás változatlan maradt.

"Nagy marha volt, aki kitalálta... Aki kijön a börtönből, és tényleg azt mondja, hogy elég volt, megpróbálok megélni, annak esélye sincs. Ördögi kör." József több mint tíz évet ült (van a történetben pénz, pénzintézet, emberi sérülés nincs), egy éve szabadult. Azóta naponta jár állást keresni, nem sok sikerrel. "Huszonegy éves koromtól targoncás voltam, a börtönben is targoncáztam. Úgyhogy amikor kijöttem, úgy képzeltem, ugyanebben a munkában fogok elhelyezkedni, szeretem, és sosem volt rám panasz. De mindenhol kérték az erkölcsit. A múltkor már majdnem sikerült, voltam próbanapon, az iskolai papírok, jogosítvány megvoltak, kellettem volna. Rákérdeztek az erkölcsire, hogy beszerzés alatt van-e, bólogattam. Mondták, nem baj, másnap kezdhetek, a papír meg majd megérkezik. Sosem mentem vissza.

(2011. 03. 03. Magyar Narancs)

Egy családi veszekedés során hirtelen felindulásból megölte az apját. Négy évet kapott, büntetését letöltötte, az anyjával és a lányával él - létminimum alatti jövedelemből. A Nyugdíjfolyósító Intézet csaknem kétfélmillió forintot követel tőle: az apja után járó özvegyi nyugdíjat.

MN: Miért nem akarod kifizetni, amit a nyugdíjfolyósító követel?

RE: Nem tudnám. De ha tudnám, akkor se fizetném ki, mert úgy érzem, hogy én már letöltöttem a büntetésemet. Ennek meg sose lesz vége, addig kéne fizetni, amíg az anyu él. A saját anyám halálát várjam? ' már inkább lemondana erről a pénzről, de azt sem lehet, mert alanyi jogon jár. De hát nem ő él jól belőle, hanem minket tart el. Attól félek, hogy letiltják a fizetésemből, és ebben a kicsi városban, aki eddig nem tudta, most már az is tudni fogja, hogy mi történt. Márpedig eddig, ha megtudták, mindig kirúgtak.

Többszörös büntetés

A törvény kimondja, hogy aki egy nyugellátásra jogosult személy egészségkárosodásáért, megrokkanasáért vagy haláláért felelős, köteles az emiatt nyújtott nyugellátást megtéríteni. Vagyis ha valakinek egészségkárosodását vagy halálát okozza - például gondatlanságból, balesetben vagy bűncselekménnyel -, anyagilag gondoskodnia kell róla vagy az utána maradt házastársról, gyermekekről.

A törvény R. Enikőre is vonatkozik: havonta át kellene utalnia édesanyja özvegyi nyugdíját, amire gyilkosságban elhunyt férje után vált jogosulttá. A juttatás alanyi jogon jár, a családnak szüksége is van rá a létfenntartáshoz. A Nyugdíjfolyósító Intézet legutóbbi egyenlegközlő levele 1788 344 Ft összegű tartozást jelez, amiből több mint négyszázezer forintot tesznek ki a késedelmi pótlékok és kamatok. Ha Enikő nem fizet, bírósági végrehajtásra kerül sor. Márpedig képtelen fizetni: összes bevétele 55 700 forint, harminckétezerért dolgozik négyórás munkában, emellé jön a családi pótlék és a gyerektartás. A nyugdíjfolyósító méltányosságból mérsékelhetné vagy elengedhetné a tartozást abban az esetben, ha "annak megfizetése a fizetésre kötelezett magánszemély és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyezteti", ám Enikő kérelmét öt évvel ezelőtt elutasították. Részletfizetési kedvezményt ugyan adtak, de Enikő a havi 15 ezer forintot sem tudja fizetni.

Enikő ügyét a szabadultakkal foglalkozó Váltó-sáv Alapítvány próbálja felkarolni, bár eddig nem jártak sikerrel. Csáki Anikó, a szervezet munkatársa szerint ez a rendelkezés nemcsak az elkövetőt, hanem a vele egy háztatásban élő családtagokat is sújtja. "Még tiszta erkölcsi bizonyítvánnyal, magas iskolai végzettséggel és előítéletek nélkül is sokszor nehézkes az elhelyezkedés, hát még egy büntetés-végrehajtási intézetből szabadult ember számára. Ebben a helyzetben várjuk el tőle azt, hogy ne csak családjára keressen, de a milliós tételt is kifizesse. Mi úgy érezzük, Enikő nemcsak bűnös, hanem áldozat is - ha úgy vesszük, szülei és a társadalom tehetetlenségének áldozata. Hosszú volt az út a bűncselekményig, ám közben nem kapott segítséget, ahogyan a történetek feldolgozásához sem. Mindezt többszörös büntetésnek tartjuk."

(2011. 04. 21. Magyar Narancs)

Összegzés

Hasonlatosan a sajtófigyelések korábbi tapasztalataihoz, a cikkek nagy része, melyet témánk szempontjából relevánsnak találtunk, most is a büntetés-végrehajtási intézetben eltöltött időszakkal, az ottani körülményekkel foglalkozott. Mindössze néhány olyan írás jelent meg az elmúlt majd egy év alatt - és azok is elsősorban munkánknak köszönhetően -, melyek a szabadulók élethelyzetét, társadalmi- és munkaerő-piaci beilleszkedésük nehézségeit mutatják

be. Ezen cikkekben olvashatunk az erkölcsi bizonyítvány intézményéről is, mely komoly akadályt jelent a szabadulás utáni munkaerő-piacon történő elhelyezkedés során. Mindezt mindennapos munkánk és kutatási eredményeink is bizonyítják.